

*Dr Vladimir Ž. Marjanski, vanredni profesor
Univerzitet u Novom Sadu
Pravni fakultet u Novom Sadu
V.Marjanski@pf.uns.ac.rs*

PODOBNOST NENOVČANOG ULOGA KAO PREDMETA OBAVEZE UNOŠENJA ULOGA U DRUŠTVO S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU*

Sažetak: *Ulog je ekonomski vrijednost koja se, nezavisno od toga da li se javlja u novčanom ili nenovčanom obliku, uvek izražava u novcu, koju osnivač, član ili lice koje pristupa društvu upisuje, uplaćuje i, ili unosi u društvo i iz koje se formira osnovni kapital društva s ograničenom odgovornošću. Prema Zakonu o privrednim društvima ulozi u društvo mogu da budu novčani i nenovčani i izražavaju se u dinarima. Zakon o privrednim društvima, međutim, ne sadrži definiciju nenovčanih uloga, već samo odredbu o tome da nenovčani ulozi mogu biti u stvarima i pravima, ako tim zakonom za pojedine forme društava nije drugačije određeno. U uporednom pravu uglavnom se sreće negativna definicija nenovčanih uloga. Nenovčani ulozi su ulozi kod kojih se činjenica uloga ne vrši u novcu. Ovakva negativna definicija nenovčanih uloga ostavlja otvoreno pitanje, šta se to konkretno, a da nije novac, može smatrati dopuštenim ulogom u društvo. Odredba Zakona o privrednim društvima da ulozi u društvo s ograničenom odgovornošću mogu biti isključivo u stvarima i pravima takođe nije dovoljno jasna i razrađena, pa će suštinski predmet analize u ovom radu biti pojašnjenje uslova koje nenovčani ulozi generalno, ali i pojedini pojavnii oblici nenovčanih uloga (naročito prava) treba da ispunjavaju kako bi bili podobni da budu predmet obaveze unošenja uloga u društvo.*

Ključne reči: *ulozi, nenovčani ulozi, podobnost prenosivosti na društvo, osnovni kapital, društvo s ograničenom odgovornošću.*

---

* Rad je nastao kao rezultat istraživanja na projektu: „Pravna tradicija i novi pravni izazovi“ u 2019., čiji je nosilac Pravni fakultet u Novom Sadu.

1. UVODNE NAPOMENE – O ULOZIMA UOPŠTE

Zakon o privrednim društvima (dalje u tekstu: ZPD)¹ ne definiše pojam uloga, već pominje samo vrste uloga.² Iz tog razloga pokušaćemo da damo jednu sveobuhvatnu definiciju pojma uloga u društvo. Ulog je ekomska vrednost koja se, nezavisno od toga da li se javlja u novčanom ili nenovčanom obliku, uvek izražava u novcu, koju osnivač, član ili lice koje pristupa društvu (dalje u tekstu: ulagač) upisuje, uplaćuje i, ili unosi u društvo i iz koje se formira osnovni kapital društva s ograničenom odgovornošću. Ulog u društvo sa ograničenom odgovornošću predstavlja subjektivno pravo, odnosno vrednost koju ulagač unosi u društvo. Pravno posmatrano, na ulogu postoji određeno subjektivno pravo ulagača, dok u ekonomskom smislu ulog jeste neko ekonomsko dobro. Iz toga proističe da je konstitutivni element bića uloga u društvo sa ograničenom odgovornošću određeno subjektivno pravo u pravnom smislu, odnosno određena vrednost u ekonomskom smislu.³

Osnovni (registrovani) kapital društva je novčana vrednost upisanih uloga članova društva u društvo koja je registrovana u skladu sa zakonom o registraciji.⁴ Dakle, osnovni kapital čini zbir novčane vrednosti upisanih, a ne i zaista uplaćenih odnosno unetih uloga. U propisima se, po pravilu, predviđa mogućnost odložene uplate odnosno unosa uloga⁵, a s obzirom na to da ulagač upisom uloga preuzima obavezu prema društву, te da društvo u odnosu na njega ima potraživanje radi izvršenja obaveze uplate odnosno unošenja uloga, osnovni kapital čini zbir novčane vrednosti upisanih uloga. Upisom uloga u postupku osnivanja društva, ulagač (osnivač) stiče ideo u određenom procentu⁶ i postaje član društva u trenutku nastanka društva – registracije. Upisom uloga u postupku povećanja osnovnog kapitala, ulagač (član ili lice koje pristupa društvu) može povećati svoj dotadašnji procenat udela (postojeći član društva) ili steći ideo u društvu s ograničenom odgovornošću originernim putem (ukoliko je ulagač lice koje pristupa društvu). Dakle, upis uloga prilikom osnivanja za posledicu uvek ima sticanje udela u određenom procentu u trenutku osnivanja društva – upisa društva u registar, dok upis novog uloga u postupku povećanja osnovnog kapitala, može ali ne

---

¹ Zakon o privrednim društvima, „Sl. Glasnik RS“ br. 36/11, 99/11, 83/14 – dr. zakon, 5/15, 44/18 i 95/18 -dalje u fusuotama: ZPD).

² Vid. čl. 45, st. 1. ZPD.

³ Ulog u društvo sa ograničenom odgovornošću, <https://osnivanjepreduzeca.rs/ulog-u-društvo-sa-ogranicenom-odgovornoscu/>, 29. novembar 2019. godine.

⁴ Čl. 44, st. 3. ZPD.

⁵ Vid. čl. 46, st. 2. ZPD.

⁶ Udeo je članski odnos koji opredeljuje procentualno učešće svakog člana u osnovnom kapitalu društva. Za razliku od uloga koji se izražavaju u novcu, ideo se izražava u procentima.

mora da izazove povećanje (promenu) procentualne vrednosti udela ulagača (člana društva) ili sticanje novog udela. Da li će prilikom upisa uloga u postupku povećanja osnovnog kapitala doći do povećanja procentualne vrednosti udela postojećih (starih) članova ili sticanja udela od strane lica koje pristupa društvu zavisi od konkretnog postupka povećanja osnovnog kapitala.⁷ Iz tog razloga je, odredba iz ranije važećeg Zakona o privrednim društvima iz 2004. godine, po kojoj je bilo predviđeno da „na osnovu uloga ortaci, odnosno članovi društva, stiču ideo u društvu, a akcionari akcije društva“⁸, napuštena.

2. POJAM I PREDMET NENOVČANOG ULOGA

Prema ZPD ulozi u društvo mogu da budu novčani i nenovčani i izražavaju se u dinarima.⁹ Zakon o privrednim društvima, međutim, ne sadrži definiciju nenovčanih uloga, već samo sadrži odredbu o tome da nenovčani ulozi mogu biti u stvarima i pravima, ako tim zakonom za pojedine forme društava nije drugačije određeno.¹⁰ U uporednom pravu uglavnom se sreće negativna definicija nenovčanih uloga. Nenovčani ulozi su ulozi kod kojih se činidba uloga ne vrši u novcu.¹¹

---

⁷ Naime, ukoliko u postupku povećanja osnovnog kapitala učestvuje jedini član društva (kod jednočlanog društva s ograničenom odgovornošću) ili ukoliko u postupku povećanja osnovnog kapitala novim ulozima učestvuju samo svi postojeći članovi društva (bez učešća trećih lica), i to srazmerno procentualnoj vrednosti udela koji poseduju na dan donošenja odluke o povećanju osnovnog kapitala, takav upis novog uloga i povećanje osnovnog kapitala neće imati za posledicu promenu procentualne vrednosti udela postojećih članova. Isto tako, u pomenutim slučajevima povećanja osnovnog kapitala, uloge upisuju samo postojeći članovi, društvu ne pristupa treće lice kao novi član, pa sledstveno tome takvo povećanje osnovnog kapitala društva s ograničenom odgovornošću novim ulozima nema za posledicu ni sticanje novog udela tj. nastanak novog članskog odnosa.

⁸ Čl. 13, st. 2. Zakona o privrednim društvima iz 2004. godine, „Službeni glasnik RS“, br. 125/04.

⁹ čl. 45, st. 1. ZPD.

¹⁰ Vid. čl. 45, st. 3. ZPD.

¹¹ Vid. §5 (4) Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung – GmbHG (prevod: Zakon o društvima s ograničenom odgovornošću SR. Nemačke), „RGBI.“ S. 477 – 20 April 1892... „BGBI“ I S, 2446, 2492 – 17 July 2017 (dalje u fusnotama: GmbHG), §6a. (4) Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung – GmbHG, (prevod: Zakon o društvima s ograničenom odgovornošću Republike Austrije) „RGBI.“ Nr. 58/1906, – 6. März 1906... „BGBI.“ I Nr. 71/2018. i ranije važeći, Art. 10 (1) Second Council Directive of 13 December 1976 on coordination of safeguards which, for the protection of the interests of members and others, are required by Member States of companies within the meaning of the second paragraph of Article 58 of the Treaty, in respect of the formation of public limited liability companies and the maintenance and alteration of their capital, with a view to making such safeguards equivalent – skraćeno: Second Company Law Directive (prevod: Druga kompanijska direktiva EU), „Official Journal of the European Communities“, Volume 20 N o L 26, 77/91/EEC.

Ovakva negativna definicija nenovčanih uloga ostavlja otvoreno pitanje, šta se to konkretno, a da nije novac, može smatrati dopuštenim ulogom u društvo. Bez obzira na sve nedostatke pomenute definicije, smatramo da ista barem otklanja nedoumice šta se svakako ne može smatrati ulogom u novcu.

Naš ZPD, međutim, ne sadrži nikakvu definiciju nenovčanih uloga, pa u pojedinim slučajevima u praksi rada registratora – Agencije za privredne registre, nastaje problem razlikovanja uloga u novcu od nenovčanih uloga. Pored toga, odredba iz ZPD da nenovčani ulozi mogu da budu u stvarima i pravima, ako tim zakonom za pojedine forme društava nije drugačije određeno takođe nije dovoljno jasna i razrađena.¹² Stoga će predmet analize ovog rada biti pojašnjenje opštih uslova koje nenovčani ulozi generalno, ali i pojedini pojavnii oblici nenovčanih uloga (naročito prava) treba da ispunjavaju kako bi bili podobni da budu predmet obaveze unošenja uloga u društvo.

Prema trenutno važećem ZPD ulozi u društvo s ograničenom odgovornošću mogu biti isključivo u stvarima i pravima. Dakle, kod društva s ograničenom odgovornošću usluge i rad, pa čak ni izvršene usluge i rad ne mogu biti predmet nenovčanog uloga, za razliku od ortačkog i komanditnog društva gde su i ti pojavnii oblici nenovčanog uloga dopušteni.¹³ Takođe, prema ranijem zakonskom rešenju iz Zakona o privrednim društvima iz 2004. godine, predmet nenovčanog uloga u društvo s ograničenom odgovornošću pored stvari i prava, mogli su biti i izvršeni rad i pružene usluge.¹⁴ Usluge i rad mogu biti samo predmet preuzimanja obaveze članova da izvrše sporedne činidbe prema društvu. One, međutim nemaju karakter uloga i ne vode formiranju osnovnog kapitala.¹⁵

U pravnoj teoriji, postoje oprečna mišljenja o izvršenom radu i pruženim uslugama kao mogućem predmetu nenovčanog uloga u društvo s ograničenom odgovornošću.¹⁶ Prvo mišljenje, polazi od toga da kod društva s ograničenom odgovornošću član društva ne odgovara za obaveze društva svojom ličnom imovinom, već samo snosi rizik poslovanja do visine uloženih sredstava.¹⁷ Iz tog razloga, postoji niz pravila kojima se obezbeđuje supstitucija odgovornosti za nedostajuću ličnu odgovornost člana društva za obaveze društva.¹⁸ Jedno od tih

---

¹² Vid. čl. 45, st. 3. ZPD.

¹³ Vid. čl. 96, st. 2 ZPD, u kojem se propisuje izuzetak u odnosu na čl. 45, st. 3.

¹⁴ Vid. čl. 110, st. 1 ranije važećeg Zakona o privrednim društvima iz 2004. godine.

¹⁵ Videti o tome opširnije kod Vladimir Marjanski, „Sporedne činidbe kao dodatna obaveza člana društva s ograničenom odgovornošću“, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, br. 4/2016, 1281-1293.

¹⁶ Ulog u društvo sa ograničenom odgovornošću, <https://osnivanjepreduzeca.rs/ulog-u-društvo-sa-ogranicenom-odgovornoscu/>, 29. novembar 2019. godine.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Ibid.

pravila je i odredba po kojoj se izričito zabranjuje da predmet nenovčanog uloga može biti u izvršenom radu i pruženim uslugama. *Ratio legis* ovakve zabrane je u tome da izvršeni rad ili pružene usluge, ne mogu poslužiti za namirenje poverilaca, odnosno ne mogu biti predmet izvršenja. Zato odredba po kojoj izvršeni rad ili pružene usluge mogu biti predmet nenovčanog uloga, u sadejstvu sa odredbom o minimalnom delu osnovnog kapitala¹⁹, otvara mogućnost izigravanja poverilaca, jer se može dogoditi da u imovini društva ne bude predmeta na kojima je moguće sprovesti izvršenje.

Drugo mišljenje, kao polaznu osnovu za svoju argumentaciju uzima okolnost da se zabrana uloga u radu i uslugama u modernoj regulativi polako napušta kod ovog društva, tako da uvek izvršeni rad i usluge, (po pravilu ne i budući rad i usluge) mogu biti predmet uloga u ovo društvo, što je logična posledica fleksibilnosti pravila u vezi sa osnovnim kapitalom ovog društva²⁰ i napuštanja obavezne procene nenovčanih uloga od strane ovlašćenog procenjivača.²¹ U prilog ovom drugom mišljenju ide i dole detaljno obrazloženo shvatanje po kome je za podobnost određenog nenovčanog uloga kao predmeta činidbe uloga dovoljno da isti bude prenosiv sa ulagača na društvo i da se može izraziti u novcu. Pri tome, za ispunjenje uslova prenosivosti nije neophodno da nenovčani ulog može da bude predmet prinudnog izvršenja²², već je dovoljno da isti za društvo ima upotrebnu vrednost čijim se iskoricanjem od strane društva unapređuju njegove ekonomske performanse, te se u skladu sa tim, u širem smislu, poboljšava i položaj poverilaca društva.

3. PODOBNOST NENOVČANOG ULOGA KAO PREDMETA OBAVEZE UNOŠENJA ULOGA

Da bi određen nenovčani ulog bio podoban da bude predmet obaveze unošenja uloga neophodno je da ispunjava određene uslove. Uopšteno, neophodno je da je reč o takvom ulogu koji ima odredivu ekonomsku (privrednu) vrednost koja se može izraziti u novcu i da je podoban za prenos kako bi bio „uveden“ u imovinu društva s ograničenom odgovornošću kome bi dalje isključivo bio na

---

¹⁹ Prema članu 145 ZPD minimalni osnovni kapital društva iznosi najmanje 100 dinara, osim ako je posebnim zakonom predviđen veći iznos osnovnog kapitala za društva koja obavljaju određene delatnosti.

²⁰ Ulog u društvo sa ograničenom odgovornošću, <https://osnivanjepreduzeca.rs/ulog-u-društvo-sa-ogranicenom-odgovornoscu/>, 29. novembar 2019. godine.

²¹ U vezi sa procenom vrednosti nenovčanih uloga videti čl. 51, st. 1, tač. 1. ZPD.

²² Holger Fleischer, Wulf Goette (Hrsg.), Münchener Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung – GmbHG, Band I, München 2010, 521.

raspolaganju i koji je kao i novac podoban da vodi formiraju osnovnog kapitala.²³ U skladu sa navedenim, svaki nenovčani ulog mora da „izdrži“ test provere na osnovu dve opšte indikacije (uslova) podobnosti nenovčanog uloga kao predmeta obaveze unošenja uloga. To su: 1. odredivost novčane protivvrednosti nenovčanog uloga i 2. podobnost prenosa sa ulagača na društvo. Eventualni dodatni uslov – podobnost bilansnog evidentiranja u aktivi društva je odbačen kao neophodan u novijoj pravnoj doktrini²⁴ o čemu će takođe ukratko biti reči tokom daljih izlaganja.

3.1. Odredivost novčane protivvrednosti nenovčanog uloga

Nenovčani ulog mora imati odredivu ekonomsku (privrednu) vrednost koja se u skladu sa tim može izraziti u novčanoj protivvrednosti. Naime, kada su predmet činidbe uloga nenovčani ulozi obavezan deo sadržine osnivačkog akta društva s ograničenom odgovornošću ili odluke o povećanju osnovnog kapitala u skladu sa ZPD čini novčana protivvrednost svakog konkretног nenovčanog uloga.²⁵ Dakle, da bi nenovčani ulog bio podoban da bude predmet činidbe nenovčanog uloga od ključnog značaja je da li isti ima odredivu ekonomsku (privrednu) vrednost koja se može izraziti u novcu.²⁶ U tom smislu se govori o potrebi tzv. funkcionalne ekvivalentnosti nenovčanih uloga, ulozima u novcu. Pravila o utvrđivanju i proceni vrednosti nenovčanih uloga sadržana u ZPD²⁷, ali i pravila o zabrani upisa uloga ispod nominalne vrednosti, pravila o očuvanju osnovnog kapitala, pravne posledice neizvršenja obaveze i pitanje nemogućnosti izvršenja obaveze unosa nenovčanih uloga²⁸ neće biti predmet analize u ovom radu.

3.2. Podobnost prenosa nenovčanog uloga sa ulagača na društvo

Nenovčani ulog mora biti podoban za prenos kako bi bio „uveden“ u imovinu društva s ograničenom odgovornošću. Ovo je od izuzetnog značaja za samo društvo, ali i za poverioce društva. Sporno je, međutim, pitanje da li se podobnost

---

²³ Slično u Ibidem, 519.

²⁴ Vid. opširnije o tome u Ibidem, 519-520.

²⁵ Vid. čl. 141, st. 1, tač. 5, čl. 141, st. 5 i 296, st. 3-5.

²⁶ Holger Fleischer, Wulf Goette (Hrsg.), Münchener Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung – GmbHG, Band III, München 2011, 209.

²⁷ Vid. ZPD, čl. 50-58.

²⁸ U vezi sa nemogućnosti izvršenja obaveze unosa nenovčanih uloga videti opširnije kod Zoran Arsić, „Nenovčani ulog i nemogućnost izvršenja obaveze unošenja uloga u društvo“, Pravo i privreda, br. 9-10/1998, 21-29.

prenosa posmatra isključivo sa pravnog aspekta, kao mogućnost prenosa nenovčanog uloga sa ulagača na društvo ili je potrebno da taj prenos dovede do uvećanja imovine društva, koja će istovremeno povećati sigurnost poverilaca da će moći da namire svoje potraživanja od društva. Prema vladajućem shvatanju, za podobnost prenosa bitni su i gore opisani ekonomski efekti koji podrazumevaju da kao posledica činidbe nenovčanog uloga zaista dode do povećanja imovine društva, da za društvo taj ulog ima upotrebnu vrednost koja mu stoji na raspolaaganju, čime se poboljšavaju ekonomske performanse društva i istovremeno povećava sigurnost poverilaca da će moći da namire svoje potraživanja od društva. U skladu sa tim, važno je i da nakon prenosa na društvo nenovčani ulog ostane na raspolaaganju isključivo društvu kao pravnom licu, te da se društvo nakon unosa uloga nađe u takvoj pravnoj poziciji koja onemogućava ulagača da ga povuče jednostranom izjavom volje ili da bude opterećen zahtevima trećih lica.²⁹ Nema, međutim, jedinstvenog stava u pogledu toga da li je za ispunjenje uslova prenosi-vosti neophodno da isti bude podoban da za dalji prenos (otuđenje) sa društva na treće lice, kao i da li je neophodno da isti može da bude predmet prinudnog izvršenja po osnovu potraživanja koja poverioci imaju prema društvu. Prema vladajućem mišljenju, da bi bio ispunjen uslov prenosivosti, nije neophodno da isti bude podoban da za dalji prenos (otuđenje) sa društva na treće lice, niti da bude predmet prinudnog izvršenja po osnovu potraživanja koja poverioci imaju prema društvu³⁰, već je dovoljno da isti ima upotrebnu vrednost za društvo čijom se eksploracijom (iskorišćavanjem) unapređuju ekonomske perfomanse društva, što u širem smislu istovremeno poboljšava i položaj poverilaca društva.

Pitanje prenosivosti dolazi do izražaja naročito u slučajevima kada je reč o ulozima u pravima. U tom smislu nepodobna za prenos su visoko lična neprenosiva (neimovinska) prava (subjektivna prava na ličnim dobrima: npr. pravo na život, fizički integritet, zdravlje, ime, lik, glas, identitet i slično) i neprenosiva imovinska prava (npr. lične službenosti, pravo izdržavanja i dr.), pa u skladu sa tim ista ne mogu biti predmet nenovčanog uloga. Prenosiva prava predstavljaju većinu subjektivnih građanskih prava i to su ona prava koja su podobna da se odvoje od svog titulara i pređu na drugoga. Po pravilu, skoro sva imovinska prava su prenosiva (stvarna, obligaciona i intelektualna), osim pojedinih imovinskih neprenosivih prava (npr. lične službenosti, pravo izdržavanja i dr.). Takođe, pojedina imovinska prava mogu biti predmet nenovčanog uloga samo uz ispunjenje posebnih uslova koji uglavnom zavise od karaktera prava koje se ustupa društvu po osnovu uloga.

²⁹ H. Fleischer, W. Goette (2010), 521.

³⁰ H. Fleischer, W. Goette (2010), 521. Isto tako za akcionarska društva Karlsten Schmidt, Marcus Lutter (Hrsg.), Aktiengesetz Kommentar – Band I, Köln 2008, 404.

3.3. Podobnost bilansnog evidentiranja nenovčanog uloga?

Sporno je pitanje da li je podobnost bilansnog evidentiranja aktivi društva neophodan uslov podobnosti nenovčanog uloga kao činidbe uloga u društvo. Prema starijoj doktrini mogućnost bilansnog evidentiranja u imovini društva predstavljalo je neophodan uslov podobnosti nenovčanog uloga kao predmeta obaveze unošenja uloga u društvo. Smatralo se da jedino na takav način mogu biti zaštićeni interesi poverilaca. Ovo naročito zato što se prema starijoj doktrini smatralo da osnovni kapital koji se formira iz uloga treba da ima prvenstveno garantnu funkciju poveriocima da će lakše moći da namire svoja potraživanja od društva. Iako je to redak slučaj, pojedini nenovčani ulozi prenosivi su i mogu se izraziti u novcu ali po računovodstvenim propisima nisu uvek podobni da se evidentiraju u aktivi društva, npr. obligaciono pravo korišćenja neke stvari.³¹ Novija pravna doktrina odbacuje podobnost bilansnog evidentiranja kao neophodan uslov da se pojedini pojavnici oblici uloga mogu tretirati validnim nenovčanim ulogom.³² Dovoljno je da se nenovčani ulog ima odredivu ekonomsku vrednost koja se može izraziti u novcu i da je prenosiv na društvo u smislu kako je gore opisano.

4. POJEDINI POJAVNI OBLICI (VRSTE) NENOVČANOG ULOGA

Nenovčani ulozi u društvo s ograničenom odgovornošću mogu biti stvari i prava.³³

4.1. Ulozi u stvarima

Kada je reč o ulozima u stvarima zapravo misli se na prenos prava svojine na pokretnim i nepokretnim stvarima sa ulagača na postojeće (prilikom povećanja osnovnog kapitala) ili društvo koje se osniva (prilikom osnivanja društva). Ovo navodimo iz razloga što ulozi u društvo mogu biti i prava u vezi sa stvarima koja su uža od prava svojine na stvarima, npr. stvarno ili obligaciono pravo korišćenja na pokretnim stvarima i nepokretnostima i dr. U tom slučaju, međutim, predmet uloga nije stvar, već prava u vezi sa stvarima (npr. pravo korišćenja) koja mogu biti stvarna ili obligaciona.

Kada je reč o postojećim pokretnim stvarima ili nepokretnostima ne postoje posebni uslovi koje te stvari treba da ispunjavaju kako bi bili predmet dopušte-

---

³¹ Vid. Notker Polley Kommentar in: Aktienrecht und Kapitalmarktrecht (Hrsg. Thomas Heidel), 4. Auflage, Baden-Baden, 2014, 9. i H. Fleischer, W. Goette (2010), 519.

³² Ibid.

³³ Vid. čl. 45, st. 3 ZPD.

nog nenovčanog uloga. Takvi ulozi uvek su dopušteni i istovremeno podobni da se pojave kao predmet činidbe nenovčanog uloga.

Sporno je, međutim, da li buduća, još nepostojeća stvar može biti predmet nenovčanog uloga, naročito u situacijama kada se osnivačkim aktom ili na neki drugi način (prilikom povećanja osnovnog kapitala) predvidi mogućnost odloženog ispunjenja unosa upisanog nenovčanog uloga (na primer u roku od dve godine od osnivanja društva³⁴). U principu, u takvoj situaciji predmet nenovčanog uloga može biti i buduća stvar, ali pod uslovom da je ulagač ne izrađuje ili ne proizvodi sam jer bi u tom slučaju društvo u odnosu na njega zapravo imalo zahtev za izvršenje usluge (izrada ili proizvodnja stvari)³⁵, a usluge, prema našem ZPD, kako je gore izloženo, nisu dopuštene kao predmet nenovčanog uloga u društvo s ograničenom odgovornošću.

4.2. Ulozi u pravima

4.2.1. Opšte napomene

Pitanje podobnosti nenovčanog uloga kao predmeta obaveze unošenja uloga posebno dolazi do izražaja kada je reč o ulozima u pravima. Zato ćemo posvetiti posebnu pažnju onim ulozima u pravima koji samo uz ispunjenje opštih i posebnih uslova mogu biti predmet nenovčanog uloga u društvo. Tako npr. visoko lična prava (npr. vezana za lična dobra – život, zdravlje, telesni integritet) i neprenosiva imovinska prava (npr. lične službenosti, pravo izdržavanja) ne mogu biti predmet nenovčanog uloga, dok pojedini ulozi u pravima mogu biti predmet nenovčanog uloga samo ukoliko uz ispunjenje opštih ispunjavaju i dodatne posebne uslove.

Načelno ulozi u pravima mogu biti sva imovinska prava – absolutna (npr. stvarna) i relativna (npr. obligaciona) koja su prenosiva i koja se mogu izraziti u novcu a naročito: 1. stvarna prava na stvarima koja su uža od prava svojine (npr. pravo službenosti, pravo korišćenja i dr.)³⁶, 2. potraživanja i obligaciona prava u vezi sa ustupanjem prava korišćenja (upotrebe) stvari 3. udeli i akcije u privrednom društvu, 4. prenosiva nematerijalna imovinska prava (npr. pravo na patentu, pravo na žigu, licenca, *know-how*, autorska, izdavačka prava, različite koncesije, dozvole i dr.) koja se mogu izraziti u novcu. Ipak, da bi pojedina prava bila predmet nenovčanog uloga neophodno je da ispunjavaju i posebne uslove u zavisnosti od njihove vrste i karakteristika.

³⁴ Vid. 46, st. 2 ZPD.

³⁵ H. Fleischer, W. Goette (2010), 522.

³⁶ U slučaju prenosa prava svojine na stvarima sa ulagača na društvo predmet nenovčanog uloga nije pravo, već stvar.

4.2.2. Pojedini pojavnii oblici nenovčanih uloga u pravima

4.2.2.1. Stvarna prava na stvarima uža od prava svojine

Predmet nenovčanog uloga mogu biti i stvarna prava na stvarima koja su uža od prava svojine pod opštim uslovima: da su prenosiva (nisu isključivo vezana za ličnost titulara prava) i da se mogu izraziti u novcu. Stvarna prava na stvarima deluju *erga omnes* – društvo može da se zaštitи od zahteva samog ulagača ili trećih lica, pa su ona uvek podobna da budu predmet nenovčanog uloga. Tu prvenstveno spadaju pravo korišćenja nepokretnosti, založno pravo na pokretnim stvarima, založno pravo na nepokretnostima (hipoteka) i pravo plodouživanja ukoliko nije vezano za ličnost titulara prava.³⁷ Ograničeni životni vek nosioca prava plodouživanja jeste značajan faktor prilikom procene vrednosti nenovčanog uloga, ali ne predstavlja ograničavajući faktor da pravo plodouživanja bude predmet nenovčanog uloga ukoliko je prenosivo.

4.2.2.2. Obligaciono pravo korišćenja

Obligaciono ustupanje prava korišćenja na stvarima sa ulagača na društvo s ograničenom odgovornošću može biti predmet nenovčanog uloga uz ispunjenje opštih uslova: da je isto prenosivo (nije isključivo vezano za ličnost titulara prava – ulagača) i da se može izraziti u novcu, uz istovremeno ispunjenje posebnih uslova. U tom smislu, postoje dva dodatna posebna uslova. Prvo, nužno je utvrditi rok na koji se pravo korišćenja ustupa društvu (npr. do određenog datuma ili najmanje do određenog datuma i sl.), kako bi se mogla izvršiti ispravna procena vrednosti nenovčanog uloga. Ustupanje prava korišćenja na neodređeno vreme ne može se smatrati dozvoljenim nenovčanim ulogom.³⁸ Drugo, s obzirom na to da je reč o obligacionom pravu koje po svojoj prirodi, za razliku od stvarnih prava, ne deluje prema trećim licima (lat. *erga omnes*), već, po pravilu *inter partes*, potrebno je da društvo stoji na raspolaganju zahtev prema ulagaču i trećim licima da se uzdrže od sprečavanja prava korišćenja koje je ustanovljeno ulogom u korist društva. U skladu sa tim, važno je i da nakon prenosa na društvo nenovčani ulog ostane na raspolaganju isključivo društvu kao pravnom licu, te da on ne može biti povučen jednostranom izjavom volje ulagača.³⁹ Isto tako važno je da ulagač ne može

---

³⁷ H. Fleischer, W. Goette (2010), 522.

³⁸ H. Fleischer, W. Goette (2010), 523.

³⁹ Opširnije o obligacionom pravu korišćenja kao predmetu nenovčanog uloga kod društava kapitala videti kod Brigitte Knobbe Keuk, „Obligatorische nutzungsrechte als Sacheinlagen in Kapitalgesellschaften?“, Zeitschrift für Unternehmens- und Gesellschaftsrecht, Volume 9, Issue 2, 214-224. i Anja Verena Steinbeck, „Obligatorische Nutzungsüberlassung als Sacheinlage und Kapitalersatz“, Zeitschrift für Unternehmens- und Gesellschaftsrecht, Volume 5, Issue 1, 116-142.

da ubira plodove iz nenovčanog uloga koji je uneo u društvo, jer bi to predstavljalo svojevrsni vid povraćaja uloga, što je zabranjeno.⁴⁰ Ukoliko bi društvo plaćalo određeni novčani iznos za upotrebu stvari, onda se prenos prava upotrebe stvari ne bi mogao smatrati ulogom. Tako na primer, pravo korišćenja na stvarima (pokretnim, nepokretnim) koje je ustupljeno radi sticanja udela može biti predmet uloga, a pravo zakupa ili korišćenja predmeta lizinga ne, jer bi ulagač imao pravo na zakupninu odnosno lizing naknadu. Naravno član društva može izdati u zakup samom društvu pokretnu ili nepokretnu stvar, ali se pravo zakupa ne može tretirati ulogom jer tada član (zakupodavac) ima pravo na zakupninu, te bi kroz naknadu (zakupninu) faktički ostvario povraćaj uloga, pa se davanje stvari zakup ne može tretirati ulogom.

4.2.2.3. Potraživanja

Potraživanja jednako kao i svi drugi nenovčani ulozi moraju ispunjavati opštne uslove kako bi mogla biti predmet nenovčanog uloga u društvo. Dakle, neophodno je da su prenosi sa ulagača na društvo i da se mogu izraziti u novcu. Pored opštih, neophodno je da potraživanje ispunjava i posebne uslove. Prvo, neophodno je da je reč o postojećim potraživanjima. Nije, međutim, neophodno da je postojeće potraživanje dospelo, jer postojeća nedospela potraživanja takođe mogu biti predmet nenovčanog uloga. Drugo, neophodno je da bude precizno utvrđen rok dospelosti potraživanja. Ovo iz razloga što bi odsustvo roka dospelosti moglo osujetiti pravilnu procenu vrednosti ove vrste nenovčanog uloga. Treće, neophodno je da vrednost potraživanja bude barem odrediva.

Predmet obligacionog prava tj. imovinskopravni zahtev koji proističe iz potraživanja može se javiti u novčanom ili nenovčanom obliku. U principu, nebitno je da li je predmet zahteva koji se zasniva na potraživanju novac tj. plaćanje ili izvršenje neke nenovčane činidbe. Ipak, smatra se da potraživanja koja se sastoje iz zahteva za izvršenjem neke usluge, jednakako kao ni same usluge ne mogu biti predmet nenovčanog uloga u društvo s ograničenom odgovornošću.⁴¹

Buduća potraživanja koja nisu još nastala nisu podobna da budu predmet nenovčanog uloga. Potraživanja pod odložnim uslovom takođe nisu podobna da budu predmet nenovčanog uloga zbog neizvesnosti nastupanja odložnog uslova.⁴² Ovo iz razloga što nastupanje odložnog uslova ne zavisi od isključive volje društva kome će pripasti to potraživanje.

⁴⁰ Vid. čl. 60, st. 1 ZPD.

⁴¹ H. Fleischer, W. Goette (2010), 532.

⁴² Ibidem, 531.

Prilikom analize podobnosti potraživanja kao uloga u pravima, u pravnoj teoriji, ali i propisima pojedinih zemalja (npr. Austrija, Sr. Nemačka) posebno se razlikuju potraživanja koja ulagač ima prema samom društvu s ograničenom odgovornošću, potraživanja koja ulagač ima prema su-osnivaču ili članu društva s ograničenom odgovornošću i potraživanja koja ulagač ima prema trećim licima.

Potraživanja koja ulagač ima prema samom društvu s ograničenom odgovornošću. Potraživanja koja ulagač ima prema samom društvu s ograničenom odgovornošću podobna su da budu predmet nenovčanog uloga jer se konverzijom duga društva tj. potraživanja koje ulagač ima prema društvu u osnovni kapital, društvo oslobađa obaveze prema njemu, što ima isti efekat kao da je došlo do povećanja imovine društva. Bilansno posmatrano konverzijom potraživanja prema društvu (duga društva) u osnovni kapital zapravo dolazi do povećanja osnovnog kapitala i istovremeno ukupnog kapitala (neto imovine) društva, jer dolazi do smanjenja dela pasive (dugovanja prema ulagaču), pa pozitivna razlika između aktive i pasive tj. kapital (neto imovina) društva postaje veći. Iz toga sledi da se nenovčani ulog, čiji je predmet potraživanje prema društvu, može pojaviti samo prilikom povećanja osnovnog kapitala društva s ograničenom odgovornošću, a ne i prilikom osnivanja jer je reč o potraživanju koje je nastalo tj. postoji u odnosu na već osnovano – registrovano društvo s ograničenom odgovornošću. Čak i ukoliko je reč o potraživanju osnivača koje je nastalo kao pravo na naknadu troškova osnivanja u skladu sa osnivačkim aktom društva⁴³, isto može biti konvertovano u osnovni kapital samo prilikom povećanja osnovnog kapitala, jer isto potraživanje osnivača, tj. člana od osnivanja društva, nastaje tek po registraciji privrednog društva. Pravo na učešće u raspodeli dobiti kao apstraktno pravo ne može biti predmet nenovčanog uloga. Ukoliko je reč o još neraspoređenoj dobiti, gde još nije doneta odluka o raspodeli dobiti, moguće je izvršiti samo tzv. nominalno povećanje osnovnog kapitala iz neraspoređene dobiti, koje ne predstavlja povećanje osnovnog kapitala novim ulozima.⁴⁴ Tek od dana donošenja odluke o raspodeli dobiti nastaje konkretno potraživanje člana prema društvu, pa takvo već nastalo potraživanje može biti predmet nenovčanog uloga kao i svako drugo potraživanje koje je nastalo po nekom drugom osnovu prema društvu.⁴⁵

---

⁴³ Vid. čl. 16 ZPD.

⁴⁴ Vid. čl. 146, st. 1, tačka 2. ZPD.

⁴⁵ Naime, najznačajnije imovinsko pravo koje pripada članovima društva s ograničenom odgovornošću jeste pravo na učešće u raspodeli dobiti. Ipak, to nije garantovano pravo. To je apstraktno pravo koje svoju konkretizaciju dobija tek nakon donošenja odluke o raspodeli dobiti. Prema članu 271. st. 2. Zakona, posle donošenja odluke o isplati dividende akcionar (član društva) postaje poverilac društva za iznos te dividende.

U ZPD se, u delu regulative o društvima s ograničenom odgovornošću, pretvaranje (konverzija) potraživanja prema društvu u osnovni kapital, bez opravdavnog razloga, tretira posebnim načinom povećanja osnovnog kapitala, koji se razlikuje od povećanja osnovnog kapitala novim ulozima. To proističe iz odredbe člana 146, st. 1 ZPD koja glasi: „Osnovni kapital povećava se: 1. novim ulozima postojećih članova ili člana koji pristupa društvu; 2. pretvaranjem rezervi ili dobiti društva u osnovni kapital; 3. pretvaranjem (konverzijom) potraživanja prema društvu u osnovni kapital; 4. statusnim promenama koje imaju za posledicu povećanje osnovnog kapitala; i 5. pretvaranjem (konverzijom) dodatnih uplata u osnovni kapital“. U suštini, kada je predmet uloga potraživanje reč je o povećanju osnovnog kapitala novim ulogom postojećeg člana ili člana koji pristupa društvu. U prilog tome govori i odredba člana 295, stav 2. ZPD koja se nalazi u delu regulative o povećanju osnovnog kapitala akcionarskih društava i koja glasi: „Pod povećanjem osnovnog kapitala novim ulozima iz stava 1. tačka 1) ovog člana smatra se i konverzija duga u osnovni kapital.“

Kao što je već pomenuto imovinskopravni zahtev koji proističe iz potraživanja može se javiti u novčanom ili nenovčanom obliku. U praksi rada registratora – Agencije za privredne registre, međutim, postoji shvatanje da se potraživanja prema društvu koja se pojavljuju u novčanom obliku imaju smatrati novim ulogom u novcu, a ne nenovčanim ulogom u pravima, ukoliko je društvo po nekom pravnom osnovu (npr. po osnovu ugovora o zajmu od člana ili lica koje pristupa društvu) prethodno primilo novac čije vraćanje duguje ulagaču (traže se potvrde o ranije izvršenim uplatama na račun društva).⁴⁶ Ovakav stav je pogrešan, jer je i takva vrsta potraživanja nenovčani ulog u pravima. Novac koji je društvo primilo nije se slio u društvo po osnovu uloga, već po nekom drugom pravnom osnovu (npr. po osnovu ugovora o zajmu), a prilikom povećanja osnovnog kapitala konverzijom potraživanja u osnovni kapital u celini ili delimično se gasi dug društva prema ulagaču koji zauzvrat upisuje ulog i stiče ideo. U konkretnoj situaciji, međutim, ne vrši se uplata novog novčanog uloga, pa sledstveno tome sve što nije ulog u novcu, smatra se nenovčanim ulogom. Registrator ovde zapravo ne razlikuje potraživanje kao obligaciono pravo od predmeta samog prava (potraživanja) tj. imovinskopravnog zahteva koji proističe iz potraživanja, koji se može pojaviti u novčanom ili nenovčanom obliku. Ovo je bitno i zbog daljeg pravilnog

⁴⁶ Izvod iz jednog od rešenja APR, BD. 158283/2019 od 28.11.2019. godine: „, Uvidom u prijavu i dostavljenu dokumentaciju utvrđeno je da se prijavom traži registracija povećanja kapitala nenovčanim ulogom, dok je dostavljena odluka o povećanju kapitala u kojoj se kao osnov povećanja navodi konverzija potraživanja po osnovu ugovora o zajmu koje lice koje pristupa ima prema društvu, pa je očigledno da se radi o novčanom ulogu i trebalo je dostaviti prijavu, odluku o povećanju kapitala i ugovor o pristupanju člana društvu u kojima će biti navedeno da se radi o novčanom ulogu.“

knjigovodstvenog evidentiranja sprovedenog postupka osnovnog kapitala. Knjigovodstveno posmatrano nakon ovakvog povećanja osnovnog kapitala doći će do isknižavanja celokupnog ili dela duga društva prema ulagaču tj. delimičnog ili potpunog gašenja potraživanja ulagača prema društvu u korist upisa njegovog uloga u društvo. I sama zakonska odrednica „pretvaranje (konverzija) potraživanja u osnovni kapital“⁴⁷ govori u prilog tome da je reč o nenovčanom ulogu, jer je ulog samo potraživanje a ne plaćanje novca kao predmet istog. Interesantno je takođe da registrator u nekim drugim slučajevima u praksi glavnici uplaćenog iznosa pogrešno tretira novčanim, a eventualne kamate ispravno nenovčanim ulogom, smatrajući na taj način samo kamatu ulogom u pravima i sledstveno tome vrstom nenovčanog uloga.

S obzirom na to da prilikom upisa uloga koji se sastoji u potraživanjima prema trećim licima ili drugom su-osnivaču ili članu društva nije reč o potraživanjima prema društvu, u praksi rada registratora – Agencije za privredne registre takvi vidovi upisa i unošenja uloga pravilno se tretiraju nenovčanim ulozima u pravima, a u slučaju povećanja osnovnog kapitala, povećanjem osnovnog kapitala novim nenovčanim ulozima u pravima u skladu sa članom 146, st. 1, tač. 1 ZPD, nezavisno od toga da li ta potraživanja glase na plaćanje ili nenovčanu činidbu.

Potraživanja koja ulagač ima prema su-osnivaču ili drugom članu društva s ograničenom odgovornošću. Potraživanja koja ulagač ima prema su-osnivaču ili drugom članu društva s ograničenom odgovornošću u našem pravu su podobna da se pojave kao nenovčani ulozi. Potraživanja koja ulagač ima prema drugom su-osnivaču ili članu društva u pojedinim pravnim sistemima (npr. Sr. Nemačkoj), međutim, nisu dopuštena kao nenovčani ulog⁴⁸ zbog solidarne odgovornosti članova za činidbu uloga prema društvu.⁴⁹ S obzirom na to da u srpskom ZPD ne postoji opšta odredba o solidarnoj odgovornosti članova za vršenje činidbe uloga⁵⁰ smatramo da ne postoji smetnja da potraživanje koje jedan ulagač ima prema su-osnivaču ili drugom članu bude predmet nenovčanog uloga.

---

⁴⁷ Vid. ZPD, čl. 146, st. 1, tač. 3.

⁴⁸ Uwe Hüffer, Aktiengesetz, 4. Auflage, München 1999, 143.

⁴⁹ Za nemačko pravo vid. § 24 GmbHG i stavove vezane sa tim u H. Fleischer, W. Goette (2010), 531.

⁵⁰ Ne postoji opšte pravilo o solidarnoj odgovornosti članova za obavezu uplate odnosno unošenja uloga prema društvu. Postoji samo solidarna odgovornost prenosioca i sticaoca udela kada je predmet prenosa ideo po osnovu kojem nije u potpunosti izvršena obaveza uplate odnosno unosa uloga u skladu sa čl. 175, st. 2. koji glasi: „Prenosilac udela solidarno odgovara sa sticaocem udela za obaveze prema društvu po osnovu svog neuplaćenog odnosno neunetog uloga u osnovni kapital društva, kao i za obavezu dodatnih uplata u pogledu tog udela, prema stanju na dan prenosa udela.“

Potraživanja koja ulagač ima prema trećim licima. Potraživanja koja ulagač ima prema trećim licima podobna su da budu predmet nenovčanog uloga u društvo, bilo prilikom osnivanja društva, bilo prilikom povećanja osnovnog kapitala, ukoliko ispunjavaju opšte uslove – da su prenosiva i da se mogu izraziti u novcu. Trećim licem smatraju se sva lica koja nisu samo društvo s ograničenom odgovornošću ili osnivač odnosno član društva u koje treba da se unese ulog. Čak iako je treće lice na neki način povezano sa ulagačem (povezano fizičko ili pravno lice)⁵¹, ne postoji smetnja da potraživanje ulagača prema tom licu bude predmet nenovčanog uloga. Činjenica da može postojati uticaj ulagača na povezano lice, ne sprečava društvo da istakne zahtev za ispunjenjem tog potraživanja.⁵²

4.2.2.4. Udeli i akcije kao nenovčani ulozi

Udeli ili akcije koje ulagač ima u drugom pravnom licu (npr. u drugom društvu s ograničenom odgovornošću ili akcionarskom društву) mogu biti predmet činidbe nenovčanog uloga pod uslovom da su prenosivi/e tj. da su pre upisa uloga otklonjena sva ograničenja u vezi sa prenosom udeli ili akcija (npr. kod društva s ograničenom odgovornošću ili akcionarskog društva koje nije javno, članovi nisu iskoristili pravo preče kupovine u skladu sa zakonom⁵³, osnivačkim aktom⁵⁴ ili statutom⁵⁵, a kod društava lica – npr. ortačkog društva je ortak obezbedio saglasnost ostalih ortaka za prenos udeli na treće lice⁵⁶). U slučaju izvršenja činidbe uloga čiji su predmet udeli ili akcije⁵⁷ dolazi do promene vlasnika udeli ili akcija u drugom pravnom licu u korist društva u koje je uneta ova vrsta nenovčanog uloga.

S druge strane, ideo koji član ima u istom društvu s ograničenom odgovornošću u koje želi da izvrši ulaganje ne može biti predmet nenovčanog uloga, niti dovesti do povećanja osnovnog kapitala, jer bi takvo ulaganje za posledicu imalo sticanje sopstvenog udelu.⁵⁸ Ovo iz razloga što je po istom udelu ulog već upisan,

---

⁵¹ U pogledu povezanih lica vid čl. 62 ZPD.

⁵² H. Fleischer, W. Goette (2010), 532.

⁵³ Vid. čl. 161-166 ZPD.

⁵⁴ Vid. čl. 167-170 ZPD.

⁵⁵ Vid. čl. 261. ZPD.

⁵⁶ Vid čl. 99, st. 1, tačka 1. ZPD koji glasi: „Ako ugovorom o osnivanju nije drugačije određeno, ortak ne može bez saglasnosti ostalih ortaka preneti svoj ideo trećem licu, što obuhvata i unos tog udelu kao nenovčanog uloga u drugo privredno društvo.“

⁵⁷ O akcijama kao mogućem predmetu nenovčanog uloga u društvo videti opširnije kod Grubić Aleksandar, „Akcije kao nenovčani osnivački ulog privrednog društva“, Pravo – teorija i praksa, 1-2/2007, 25-35.

⁵⁸ Prema članu 157, st. 1 ZPD: „Sopstvenim udelom društva u smislu ovog zakona smatra se ideo ili deo udeli koji društvo stekne od svog člana.“

pa društvo ne bi dobilo vrednost novog uloga (kapitala), osim one vrednosti koju već potražuje od člana ili koji je već uplaćen ili unet. Osim toga, ZPD ne predviđa ovakav način sticanja sopstvenog udela pa sticanje sopstvenog udela po osnovu činidbe nenovčanog uloga svakako nije dopušteno.⁵⁹ U redovnim situacijama sticanja sopstvenog udela sa ili bez naknade (tj. teretnim ili besteretnim pravnim poslom) ili kao posledica istupanja ili isključenja člana iz društva nikada ne dolazi do povećanja osnovnog kapitala, već samo do promene vlasništva na udelu sa člana u korist društva.

Sporno je, međutim, da li sopstveni ideo ili sopstvene akcije koje je društvo steklo od svog člana ili akcionara mogu da budu predmet daljeg raspolažanja u vidu nenovčanog uloga u drugo društvo. Prema našem mišljenju, ukoliko su ispunjeni uslovi prenosivosti (npr. ostalim članovima je omogućeno vršenje prava preće kupovine, koje nisu iskoristili⁶⁰) nema smetnje da sopstveni ideo ili sopstvene akcije budu predmet nenovčanih uloga u drugo društvo. Prenosom sopstvenog udela/akcija sa društva na drugo društvo po osnovu upisa uloga, preneti sopstveni ideo/akcije izaćiće iz režima sopstvenog udela/akcija i postaće vlasništvo društva u koje je izvršeno takvo ulaganje. Naime, prema članu 159 ZPD društvo u roku od tri godine od dana sticanja može sopstveni ideo: 1) raspodeliti članovima društva srazmerno učešću njihovih udela u osnovnom kapitalu društva, u skladu sa odlukom skupštine ili 2) preneti članu društva ili trećem licu uz naknadu, u kom slučaju svaki član društva ima pravo preće kupovine srazmerno visini svog udela u društvu. Dakle, s obzirom na to da je kod prenosa udela kao uloga u drugo društvo reč o raspolažanju uz naknadu (društvo prenosi sopstveni ideo i stiče ideo u drugom društvu), nema smetnje da se i takvo raspolažanje sopstvenim udelom izvrši u roku od tri godine od dana sticanja⁶¹, ukoliko budu poštovana pravila o pravu preće kupovine koje je ustanovljeno u korist članova društva. Regulativa o raspolažanju sopstvenim akcijama je slična ovoj koja je se odnosi na raspolažanje sopstvenim udelom, s tim što se pominje termin otuđenje⁶², pa takođe smatramo da uz poštovanje pravila, ograničenja i rokova za otuđenje⁶³ i sopstvene akcije mogu da budu predmet nenovčanog uloga. U slučaju prenosa sopstvenog udela/akcija na drugo

---

⁵⁹ Vid. čl. 157, st. 2.

⁶⁰ Vid. čl. 159, st. 1, tač.2.

⁶¹ Vid. čl. 159, st. 3 ZPD. Treba napomenuti da se rok od 3 godine za raspolažanje sopstvenim udelom ne odnosi na društva koja su stekla sopstveni ideo pre 1. oktobra 2018. godine. Opširnije o tome videti kod Vladimir Marjanski, „Vrste, cilj (svrha) i načini smanjenja osnovnog kapitala društva s ograničenom odgovornošću“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, 3/2018, 1041-1043.

⁶² Vid čl. 287 ZPD.

⁶³ Vid čl. 288 ZPD.

društvo po osnovu činidbe nenovčanog uloga, doći će do situacije u kojoj će društvo „a“ koje je posedovalo sopstveni ideo/akcije postati vlasnik udela u društvu „b“, a društvo „b“ će postati vlasnik udela/akcija u društvu „a“. Ukoliko oba društva uzajamno po tom osnovu steknu 25% učešća u kapitalu drugog društva biće reči o društvima sa uzajamnim učešćem u kapitalu u skladu sa članom 553 ZPD.

Konačno, predlog Zakona o izmenama i dopunama Zakona o privrednim društvima, koji je nalazi u skupštinskoj proceduri od 14. novembra 2019. godine, uvodi u pravo društava s ograničenom odgovornošću novi institut – rezervisani sopstveni udeli. Rezervisanim sopstvenim udelom društva u smislu ovog zakona smatra se ideo koji društvo besteretno stiče od člana društva, radi dodele finansijskog instrumenta-pravo na sticanje udela.⁶⁴

Isti, međutim, ne mogu biti predmet nenovčanog uloga u drugo društvo jer su u tom smislu neprenosivi. Rezervisani sopstveni ideo ne može se založiti, ni-ni se rezervisanim sopstvenim udelom može raspolagati, osim na način propisan zakonom.⁶⁵ Rezervisani sopstveni udeli namenjeni su za dodelu zaposlenima, članovima uprave, investitorima, konsultantima i to putem posebnog finansijskog instrumenta – prava na sticanje udela.

4.2.2.5. Prava intelektualne svojine i druga nematerijalna imovinska prava

Predmet nenovčanog uloga mogu biti zaštićena prava intelektualne svojine koja su prenosiva i čija se vrednost može izraziti u novcu, kao npr. pravo na patent, tehničko unapređenje, uzorak, model, robni žig, izdavačka i autorska prava uz ispunjenje gore opisanih opštih uslova.

Pored prava na patentu koje predstavlja subjektivno imovinsko pravo na intelektualnom (duhovnom dobru)⁶⁶ koje svom nosiocu daje neposrednu pravnu vlast na određenom predmetu, pronalasku⁶⁷, predmet nenovčanog uloga može biti i licenca kao pravo koje je uže od prava na predmetu intelektualne svojine koji je pravno zaštićen i koje podrazumeva pravo iskorišćavanja pronalaska, tehničkog unapređenja, uzorka, modela ili žiga. U tom smislu predmet nenovčanog

⁶⁴ Čl. 4 predloga Zakona o izmenama i dopunama Zakona o privrednim društvima (budući član 159a, st. 1 ZPD.).

⁶⁵ Čl. 4 predloga Zakona o izmenama i dopunama Zakona o privrednim društvima (budući član 159a, st. 2 ZPD.).

⁶⁶ Sandra Fišer, Patent kao subjektivno pravo, Novi Sad 2007, 170.

⁶⁷ Ibidem, 168.

uloga može biti isključiva ili neisključiva licenca koja se daje radi iskorišćavanja određenog pravno zaštićenog predmeta intelektualne svojine.⁶⁸

Predmet nenovčanog uloga mogu biti i druga prava koja nisu posebno zaštićena – registrovana i objavljena. Ona se ne registruju i ne objavljuju jer je jedna od njihovih osnovnih karakteristika upravo tajnost i njihova ekonomska vrednost se, pored ostalog, zasniva i na tajnosti, tj. da nisu poznata opštoj javnosti. To su tzv. znanja i iskustva (engl. *know how*) koja ulagač posede. U tom smislu predmet nenovčanog uloga mogu biti neregistrovani i neobjavljeni pronalasci, metode i tehnike proizvodnje, recepture, različita znanja i iskustva u vezi sa vođenjem poslova, finansija i dr. ukoliko ispunjavaju gore opisane opšte uslove: da su prenosivi/a i da se mogu izraziti u novcu.

U pravnoj teoriji je sporno da li predmet nenovčanog uloga može biti i unapred određen krug kupaca/korisnika usluga i ukoliko može pod kojim uslovima. Prema vladajućem mišljenju unapred određen krug kupaca/korisnika usluga može biti podoban da bude predmet nenovčanog uloga⁶⁹, ukoliko se vrednost takvog nenovčanog uloga može odrediti u novcu i ukoliko kupci/korisnici usluga obezbede prenosivost već nastalih ugovora svojom saglasnosnošću ili naknadnim odbrenjem (ustupanje ugovora) tj. da se ugovorni odnosi nastave sa drugim subjektom, u ovom slučaju društвom koje treba da primi ovu vrstu nenovčanog uloga. Dakle, od spremnosti kupaca/korisnika usluga da promene poslovног partnera zavisi mogućnost da unapred određen krug kupaca/korisnika usluga bude predmet nenovčanog uloga.

Dozvole, koncesije, druge povlastice i oslobođenja data ili priznata ulagaču mogu biti predmet nenovčanog uloga pod opštim uslovima: da su prenosive/a sa ulagača na društvo i da se mogu izraziti u novcu. U vezi sa njihovim prenosom je uglavnom neophodno pribaviti saglasnost javnog partnera ili nadležnog organa i ukloniti ograničenja u vezi sa njihovim prenosom, uspostavljena njihovim davanjem u skladu sa posebnim propisima.⁷⁰

Naziv društva (firma) kao deo poslovног imena ne može biti predmet nenovčanog uloga⁷¹ jer je vezan za privredno društvo i ne može se odvojeno preno-

---

⁶⁸ H. Fleischer, W. Goette (2010), 526.

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Vid. npr. Zakon o javnopravatnom partnerstvu i koncesijama, „Sl. Glasnik RS“, br. 88/2011, 15/2016, 104/2016. ZPD sadrži samo odredbu o prenosu dozvola i koncesija u postupku statusne promene. Prema čл. 505, st. 3, tač. 4: „dozvole, koncesije, druge povlastice i oslobođenja data ili priznata društву prenosiocu prelaze na društvo sticaoca u skladu sa ugovorom o statusnoj promeni, odnosno planom podele, osim ako je propisima kojim se uređuje njihovo davanje drugačije određeno“.

⁷¹ Za austrijsko pravo videti Max Gellis, Kommentar zum GmbH – Gesetz, 4. Auflage, Wien 2000, 104.

siti, kao nenovčani ulog. Prenos naziva je moguć samo u statusnoj promeni. Naziv društva ne može se preneti na drugo društvo, osim kao posledica statusne promene u kojoj taj naziv preuzima društvo sticalac od društva prenosioca koje statusnom promenom prestaje da postoji.⁷²

Poslovni ugled na tržištu (*good will*)⁷³, kao vid nematerijalne imovine ne može biti predmet nenovčanog uloga jer se ne može izolovano prenositi odvojeno od privrednog društva koje ga posedeuje.⁷⁴

5. ZAKLJUČAK

Domaća regulativa u vezi sa nenovčanim ulozima u društvo s ograničenom odgovornošću je siromašna, nije dovoljno razrađena i precizna. Zakon o privrednim društvima ne sadrži definiciju nenovčanih uloga, već samo sadrži odredbu o tome da nenovčani ulozi mogu biti u stvarima i pravima, ako tim zakonom za pojedine forme društava nije drugačije određeno.⁷⁵ Prema trenutno važećem ZPD ulozi u društvo s ograničenom odgovornošću mogu biti isključivo u stvarima i pravima.

U uporednom pravu uglavnom se sreće negativna definicija nenovčanih uloga. Nenovčani ulozi ulozi su oni kod kojih se činidba uloga ne vrši u novcu. Ova kva negativna definicija nenovčanih uloga ostavlja otvoreno pitanje, šta se to konkretno, a da nije novac, može smatrati dopuštenim ulogom u društvo. Bez obzira na sve nedostatke pomenute definicije, smatramo da ista barem otklanja nedoumice šta se svakako ne može smatrati ulogom u novcu. S obzirom na to da naš ZPD ne sadrži nikakvu definiciju nenovčanih uloga, u praksi rada Agencije za privredne registre u pojedinim slučajevima postoji problem razlikovanja uloga u novcu od nenovčanih uloga. Ovakav primer je posebno naveden u delu rada o potraživanjima prema društvu kao vrsti nenovčanog uloga.

Pored toga, odredba iz ZPD da nenovčani ulozi mogu biti u stvarima i pravima takođe nije dovoljno jasna i razrađena.

Stoga je predmet analize u ovom radu bilo pojašnjenje opštih uslova koje nenovčani ulozi generalno, ali i pojedini pojavnii oblici nenovčanih uloga (nar-

⁷² ZPD, čl. 26, st. 1.

⁷³ Good will (u bukvalnom prevodu na srpski „dobar glas“) u sebi uključuje različite parametre kao npr. vrednost brenda, vrednost ljudi (intelektualni kapaciteti), vrednost market share i dr.

⁷⁴ H. Fleischer, W. Goette (2010), 526.

⁷⁵ Vid. ZPD, čl. 45, st. 3.

čito prava) treba da ispunjavaju kako bi bili podobni da budu predmet obaveze unošenja uloga u društvo.

Da bi određen nenovčani ulog bio podoban da bude predmet obaveze unošenja uloga u društvo neophodno je da ispunjava određene uslove. Uopšteno, neophodno je da je reč o takvom ulogu koji ima odredivu ekonomsku (privrednu) vrednost koja se može izraziti u novcu i da je podoban za prenos kako bi bio „uveden“ u imovinu društva s ograničenom odgovornošću kome bi dalje isključivo bio na raspolaganju i koji je kao i novac podoban da vodi formiranju osnovnog kapitala. U skladu sa navedenim, svaki nenovčani ulog mora da „izdrži“ test provere na osnovu dve opšte indikacije (uslova) podobnosti nenovčanog uloga kao predmeta obaveze unošenja uloga. To su: 1. odredivost novčane protivvrednosti nenovčanog uloga i 2. podobnost prenosa sa ulagača na društvo.

U pravnoj teoriji posebno je sporno pitanje kada se smatra da je ispunjen uslov prenosivosti, a naročito povodom toga da li je za ispunjenje uslova prenosivosti neophodno da isti bude podoban da za dalji prenos (otudenje) sa društva na treće lice, kao i da li je neophodno da isti može da bude predmet prinudnog izvršenja po osnovu potraživanja koja poverioci imaju prema društву. Prema vladajućem mišljenju, da bi bio ispunjen uslov prenosivosti, nije nužno da isti bude podoban i za dalji prenos (otudenje) sa društva na treće lice, niti da bude predmet prinudnog izvršenja po osnovu potraživanja koja poverioci imaju prema društву. Dovoljno je da isti nakon izvršenja obaveze unosa uloga ostane na raspolaganju isključivo društvu kao pravnom licu, da se društvo nakon unosa uloga nađe u takvoj pravnoj poziciji koja onemogućava ulagača da ga povuče jednostranom izjavom volje ili da bude opterećen zahtevima trećih lica i da nenovčani ulog ima upotrebnu vrednost za društvo čijom se eksploatacijom (iskorišćavanjem) unapređuju ekonomске perfomanse društva, što u širem smislu istovremeno poboljšava i položaj poverilaca društva. Zbog ovakvog shvatanja je i podobnost bilansnog evidentiranja odbačena kao uslov podobnosti nenovčanog uloga kao predmeta obaveze unošenja uloga u društvo.

Konačno, U ZPD, u delu regulative o društвима s ograničenom odgovornošćу, pretvaranje (konverzija) potraživanja prema društву u osnovni kapital, bez opravdanog razloga, se tretira posebnim načinom povećanja osnovnog kapitala, koji se razlikuje od povećanja osnovnog kapitala novim ulozima. Nesumnjivo je da je tada takođe reč o novom nenovčanom ulogu, uprkos pogrešnoj praksi rada registratora koji potraživanja prema društву koja u sebi sadrže imovinskopopravni zahtev za plaćanje tj. glase na novčanu činidbu, bez osnova tretira novim novčanim ulogom, što je detaljno u radu kritikovano.

LITERATURA I IZVORI

- Anja Verena Steinbeck, „Obligatorische Nutzungsüberlassung als Sacheinlage und Kapitalersatz“, *Zeitschrift für Unternehmens- und Gesellschaftsrecht*, Volume 5, Issue 1, 116-142.
- Brigitte Knobbe Keuk, „Obligatorische nutzungsrechte als Sacheinlagen in Kapital-gesellschaften?“, *Zeitschrift für Unternehmens- und Gesellschaftsrecht*, Volume 9, Issue 2, 214-224.
- Vladimir Marjanski, „Vrste, cilj (svrha) i načini smanjenja osnovnog kapitala društva s ograničenom odgovornošću“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, 3/2018, 1041-1043.
- Vladimir Marjanski, „Odluka o povećanju osnovnog kapitala društva s ograničenom odgovornošću novim ulozima“ *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, br. 3-1/2017, 753-766.
- Vladimir Marjanski, „Sporedne činidbe kao dodatna obaveza člana društva s ograničenom odgovornošću“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, br. 4/2016, 1281-1293.
- Grujić Aleksandar, „Akcije kao nenovčani osnivački ulog privrednog društva“, *Pravo – teorija i praksa*, 1-2/2007, 25-35.
- Zoran Arsić, „Nenovčani ulog i nemogućnost izvršenja obaveze unošenja uloga u društvo“, *Pravo i privreda*, br. 9-10/1998, 21-29.
- Karlsten Schmidt, Marcus Lutter (Hrsg.), *Aktiengesetz Kommentar – Band I*, Köln 2008.
- Max Gellis, *Kommentar zum GmbH – Gesetz*, 4. Auflage, Wien 2000.
- Notker Polley Kommentar in: *Aktienrecht und Kapitalmarktrecht* (Hrsg. Thomas Heidel), 4. Auflage, Baden-Baden, 2014.
- Ulog u društvo sa ograničenom odgovornošću, <https://osnivanjepreduzeca.rs/ulog-u-drustvo-sa-ogranicenom-odgovornoscu/>, 29. novembar 2019. godine.
- Uwe Hüffer, *Aktiengesetz*, 4. Auflage, München 1999.
- Holger Fleischer, Wulf Goette (Hrsg.), *Münchener Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung – GmbHG, Band I*, München 2010.
- Holger Fleischer, Wulf Goette (Hrsg.), *Münchener Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung – GmbHG, Band III*, München 2011.
- Zakon o privrednim društvima, „Sl. Glasnik RS“ br. 36/11, 99/11, 83/14 – dr. zakon, 5/15, 44/18 i 95/18.
- Zakon o privrednim društvima iz 2004. godine, „Službeni glasnik RS“, br. 125/04.
- Zakon o javnoprivatnom partnerstvu i koncesijama, „Sl. Glasnik RS“, br. 88/2011, 15/2016, 104/2016.
- Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung – GmbHG (prevod: Zakon o društvima s ograničenom odgovornošću SR. Nemačke), „RGBI.“ S. 477 – 20 April 1892...“BGBI“ I S, 2446, 2492 – 17 July 2017.
- Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung – GmbHG, (prevod: Zakon o društvima s ograničenom odgovornošću Republike Austrije) „RGBI.“ Nr. 58/1906, – 6. März 1906... „BGBI.“ I Nr. 71/2018.

Second Council Directive of 13 December 1976 on coordination of safeguards which, for the protection of the interests of members and others, are required by Member States of companies within the meaning of the second paragraph of Article 58 of the Treaty, in respect of the formation of public limited liability companies and the maintenance and alteration of their capital, with a view to making such safeguards equivalent – skraćeno: Second Company Law Directive (prevod: Druga kompanijska direktiva EU), „*Official Journal of the European Communities*“, Volume 20 N o L 26, 77/91/EEC.

Izvod iz jednog od rešenja APR, BD. 158283/2019 od 28.11.2019. godine

*Vladimir Ž. Marjanski, Ph.D., Associate Professor
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad
V.Marjanski@pf.uns.ac.rs*

Eligibility of a Contributions in Kind as a Subject of an Obligation to Invest in a Limited Liability Company

Abstract: *A contribution is an economic value that, whether in cash or in kind form, is always expressed in money, which the founder, member or person accessing the company subscribes to, pays and, or enters into the company and from which the share capital is formed. According to the Serbian Law on Companies, the contributions in company may be pecuniary or in kind and are expressed in dinars. However, the Serbian Companies Act does not contain a definition of contributions in kind, but only a provision that contributions in kind may be in matters and rights, unless otherwise provided by that law for certain forms of companies. In comparative law, a negative definition of contributions in kind is generally encountered. Contributions in kind are contributions where the contribution is not made in cash. Such a negative definition of contributions in kind leaves open the question of what concrete, but not money, can be considered a permissible contribution in company. The provision of the Serbian Law on Companies that contributions in a limited liability company can be exclusively in matters and rights is also not sufficiently clear and elaborated, so the object of the analysis of this paper will be to clarify the general conditions that contributions in kind generally, as well as certain emerging forms of contributions in kind (especially rights) should be fulfilled in order to be eligible to be subject to an obligation to enter contributions.*

Keywords: *contributions, contributions in kind, transferability to the company, share capital, limited liability company.*

Datum prijema rada: 10.12.2019.